

ปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทยและการผลิตในมหาวิทยาลัย

เพื่อยืนยันการสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทยของ พ.ศ. 2510 ถึง 2516 ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือภาษาไทยทุกหมวดวิชา ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2495 และ พ.ศ. 2500 - 2511 ซึ่ง นงลักษณ์ ไม่นายกิจ ได้ทำการรวบรวมไว้ในพ.ศ. 2513 ดังปรากฏตัวเลขในตารางที่ 1 และ 2 และสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือภาษาไทยทุกหมวดวิชาต่อมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 - 2514 ซึ่ง อ่ำไพ จันทรจิระ ได้ทำการรวบรวมต่อมาใน พ.ศ. 2515 ดังปรากฏตัวเลขในตารางที่ 3

สำหรับปริมาณการผลิตหนังสือภาษาไทยทุกหมวดวิชาของ พ.ศ. 2515 - 2516 ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจจากบัญชีรายชื่อหนังสือที่พิมพ์ในประเทศไทยที่หอสมุดแห่งชาติได้รับความพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 ที่หน่วยจัดหา หอสมุดแห่งชาติ ดังปรากฏตัวเลขในตารางที่ 4

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ปริมาณการผลิตหนังสือของประเทศไทย พ.ศ. 2494 - 2495 และ พ.ศ. 2500 - 2511

ประเภท	พ.ศ. 2494		2495		2500		2501		2502		2503		2504	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรุ้ทั่วไป	2,393	53.84	2,575	65.14	1,510	52.36	221	14.96	305	28.21	91	6.18	93	6.66
ปรัชญา	207	4.65	92	2.33	116	4.02	44	2.98	60	5.55	60	4.08	49	3.51
ศาสนา	227	5.10	298	7.54	430	14.91	283	19.16	246	22.76	220	14.94	228	16.32
สังคมศาสตร์	240	5.40	120	3.03	351	12.17	233	15.78	121	11.19	295	20.04	305	21.83
นิรุกติศาสตร์	50	1.13	75	1.89	76	2.64	64	4.33	40	3.70	95	6.45	87	6.23
วิทยาศาสตร์	112	2.52	22	.55	112	3.88	33	2.23	18	1.67	39	2.65	-	-
วิทยาศาสตร์- ประยุกต์	100	2.25	72	1.82	44	1.53	38	2.57	24	2.22	44	2.99	47	3.36
ศิลปะ	39	.87	22	.55	20	.69	89	6.03	71	6.57	59	4.01	60	4.29
วรรณคดี	963	21.66	571	14.44	127	4.4	327	22.14	110	10.18	446	30.30	405	29.00
ภูมิศาสตร์- ประวัติศาสตร์	115	2.58	107	2.71	98	3.4	145	9.82	86	7.95	123	8.36	123	8.80
จุลสาร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
จำนวนรวม	4,444	100.00	3,953	100.00	2,884	100.00	1,477	100.00	1,081	100.00	1,472	100.00	1,397	100.00

ตารางที่ 2 ปริมาณการผลิตหนังสือของประเทศไทย พ.ศ. 2494 - 2495 และ พ.ศ. 2500 - 2511 (ต่อ)

ประเภท	พ.ศ. 2505		2506		2507		2508		2509		2510		2511	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ทั่วไป	453	42.66	191	8.95	313	7.67	293	12.15	53	2.56	145	7.64	61	3.44
ปรัชญา	54	5.08	44	2.06	114	2.79	52	2.16	81	3.92	114	6.01	58	3.27
ศาสนา	139	13.09	214	10.03	450	11.02	162	6.72	356	17.22	287	15.13	330	18.61
สังคมศาสตร์	173	16.30	457	21.38	1,015	24.86	748	31.01	581	28.11	484	25.51	545	30.73
นิติศาสตร์	77	7.25	92	4.31	150	3.67	97	4.02	168	5.13	143	7.54	129	7.28
วิทยาศาสตร์	5	.47	-	-	-	-	86	3.56	110	5.32	117	6.17	77	4.34
วิทยาศาสตร์- ประยุกต์	6	.56	139	6.52	223	5.46	192	7.96	153	7.40	151	7.96	178	10.04
ศิลปะ	27	2.54	93	4.36	136	3.33	36	1.46	137	6.63	115	6.06	98	5.53
วรรณคดี	93	8.76	771	36.15	1,266	31.01	261	10.82	235	11.37	164	8.65	124	6.99
ภูมิศาสตร์- ประวัติศาสตร์	35	3.29	132	6.24	416	10.19	123	5.10	193	9.34	177	9.33	173	9.76
จุลสาร	-	-	-	-	-	-	416	15.01	-	-	-	-	-	-
จำนวนรวม	1,062	100.00	2,133	100.00	4,083	100.00	2,412	100.00	2,067	100.00	1,897	100.00	1,773	100.00

ที่มา : นางลักษณะ ไม่นายกิจ, "ปัญหาการควบคุมและการบริหารทางบรรณานุกรมในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513)(อักษานา), 380 หน้า.

ตารางที่ 3 ปริมาณการผลิตหนังสือของประเทศไทย พ.ศ. 2512 - 2514

พ.ศ.	2512		2513		2514	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ทั่วไป	408	16.73	270	12.99	339	15.59
ปรัชญา	97	3.98	71	3.42	137	6.30
ศาสนา	402	16.48	319	15.34	239	10.99
สังคมศาสตร์	685	28.09	630	30.30	659	30.31
นิติศาสตร์	37	1.39	24	1.15	59	2.71
วิทยาศาสตร์	27	1.11	14	.67	23	1.06
วิทยาศาสตร์ประยุกต์	233	9.55	223	10.73	212	9.75
ศิลปะ	79	3.24	88	4.23	77	3.54
วรรณคดี	264	10.82	304	14.62	299	13.75
ภูมิศาสตร์-ประวัติศาสตร์	209	8.57	134	6.45	130	5.98
รวม	2,439	100.00	2,077	100.00	2,174	100.00

ที่มา : อ่ำไพ จันทรจิระ, "ประวัติและวิวัฒนาการพิมพ์หนังสือในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) (อักษำเนา), 263 หน้า.

ตารางที่ 4 ปริมาณการผลิตหนังสือของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2515 - 2516

พ.ศ.	2515		2516	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้ทั่วไป	274	11.66	162	7.84
ปรัชญา	65	2.77	43	2.08
ศาสนา	308	13.11	261	12.63
สังคมศาสตร์	898	38.21	905	43.78
นิติศาสตร์	61	2.60	30	1.45
วิทยาศาสตร์	42	1.79	50	2.42
วิทยาศาสตร์ประยุกต์	223	9.49	153	7.40
ศิลปกรรมและการบันเทิง	95	4.04	51	2.47
วรรณคดี	209	8.89	303	14.66
ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์	175	7.44	109	5.27
รวม	2,350	100.00	2,067	100.00

ที่มา : หน่วยจัดทํา กองหอสมุดแห่งชาติ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพื่อแสดง เฉพาะปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ผู้วิจัยจึงได้รวมจำนวนหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ที่ผลิตออกมาในแต่ละปี โดยการสำรวจจากตารางที่ 1, 2, 3 และ 4 ปรากฏว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 - 2495 และ พ.ศ. 2500 - 2516 มีจำนวนหนังสือสังคมศาสตร์ไทยที่ผลิตออกมาทั้งหมด 9,945 ชื่อเรื่อง ปีที่มีการผลิตมากที่สุด คือ พ.ศ. 2507 มีจำนวนถึง 1,015 ชื่อเรื่อง รองลงมาคือ พ.ศ. 2516 มีจำนวน 905 ชื่อเรื่อง สำหรับรายละเอียดปริมาณการผลิตแต่ละปี ปรากฏอยู่ในตารางที่ 5

ผลการสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ถึง 2516 ปรากฏว่า การผลิตมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2510 ถึง 2512 พ.ศ. 2513 ปริมาณการผลิตลดลง และเริ่มเพิ่มขึ้นอีกใน พ.ศ. 2514 เป็นลำดับมาจนถึง พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นเวลาที่มีปริมาณการผลิตสูงสุดในระยะ 7 ปี คือ 905 ชื่อเรื่อง รองลงมา คือ 898 ชื่อเรื่องใน พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2510 มีการผลิตน้อยที่สุด คือ 484 ชื่อเรื่อง

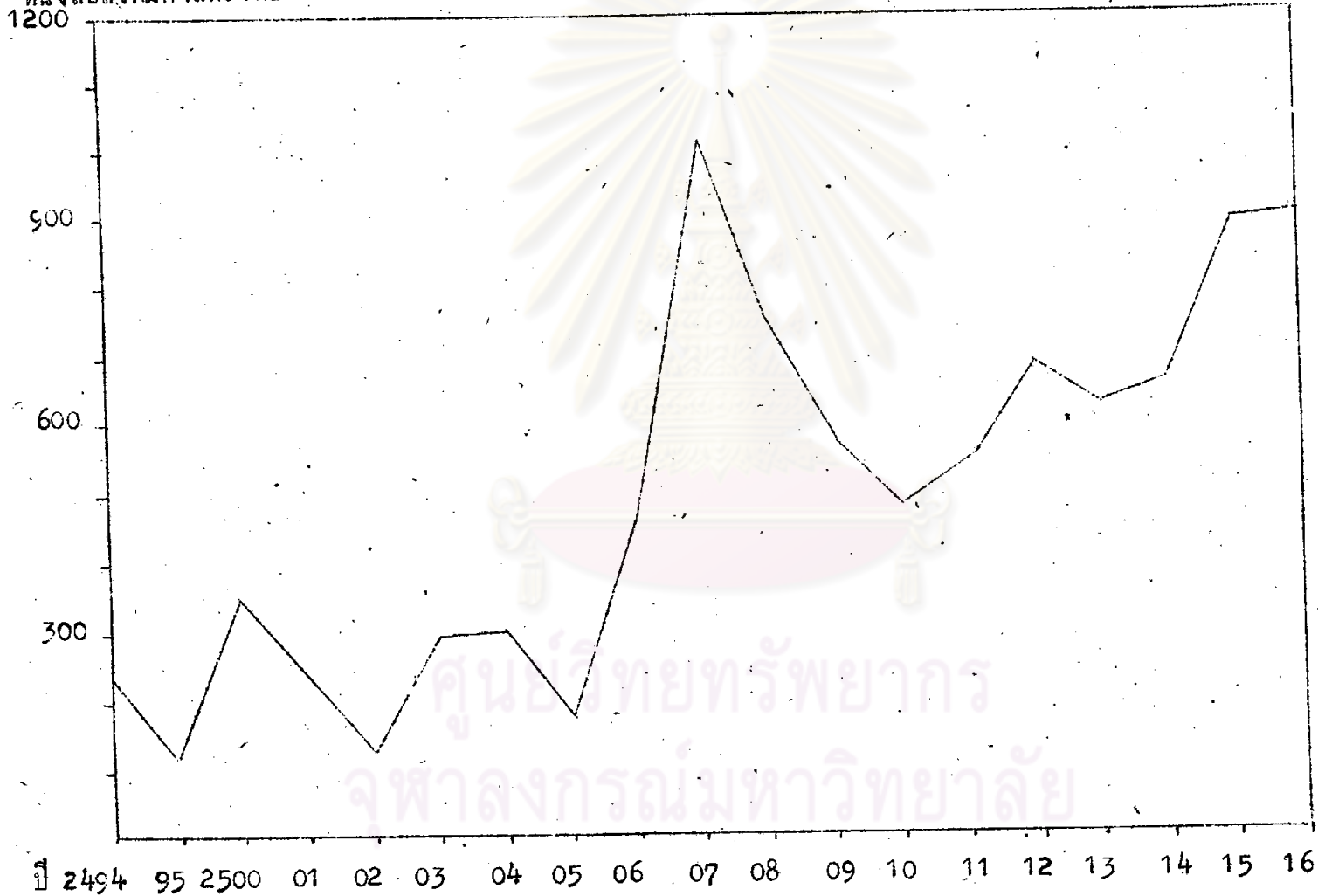
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย พ.ศ. 2494 - 2495
และ พ.ศ. 2500 - 2516

พ.ศ.	จำนวนหนังสือสังคมศาสตร์ไทย	ร้อยละ
2494	240	2.54
2495	120	1.27
2500	351	3.72
2501	233	2.47
2502	121	1.28
2503	295	3.12
2504	305	3.23
2505	173	1.83
2506	457	4.84
2507	1,015	10.75
2508	748	7.92
2509	581	6.15
2510	484	5.12
2511	545	5.77
2512	685	7.25
2513	630	6.67
2514	659	6.98
2515	898	9.51
2516	905	9.58
รวม	9,945	100.00

ปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย พ.ศ. 2494 - 2495 และ พ.ศ. 2500 - 2516

หนังสือสังคมศาสตร์ไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ทำการสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือทางสังคมศาสตร์ไทย แยกสาขาวิชาตามระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมสากล (Universal Decimal Classification) จากสมุดสถิติรายปี ขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง องค์การสหประชาชาติ ซึ่งสามารถสำรวจได้ตั้งแต่ พ.ศ. 2511 ถึง 2514 และสำรวจ ปริมาณการผลิตใน พ.ศ. 2515 - 2516 จากรายชื่อหนังสือที่ตีพิมพ์ในประเทศไทยที่หอ สมุดแห่งชาติได้ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 แยกสาขาวิชาตามระบบ ดังกล่าว ซึ่งปรากฏว่า หนังสือสังคมศาสตร์ไทยยกเว้นสาขาวิชาการศึกษา และศาสตร์ทาง ทหาร หนังสือในสาขากฎหมาย รัฐประศาสนศาสตร์ และสังคมสงเคราะห์ มีการผลิตมาก ที่สุด คือ 177 ชื่อเรื่อง ใน พ.ศ. 2512 รองลงมา คือ สาขาวิชาเดียวกัน 138 ชื่อ เรื่อง, ใน พ.ศ. 2516 ส่วนรายละเอียดของการผลิตในสาขาอื่น ๆ ในแต่ละปี ปรากฏ อยู่ในตารางที่ 6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย แยกตามสาขาวิชา พ.ศ. 2511 - 2516

ประเภทหนังสือ	พ.ศ. 2511		2512		2513		2514		2515		2516	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สังคมวิทยา สถิติ	41	11.08	73	14.43	23	3.50	37	7.15	129	14.37	96	10.61
รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์	42	11.35	59	11.66	27	4.73	18	3.47	87	9.69	79	8.73
กฎหมาย รัฐประศาสน- ศาสตร์และสังคมสงเคราะห์	104	28.11	177	34.98	104	18.22	92	17.76	125	13.92	138	15.25
ศาสตร์ทางทหาร	31	8.38	37	7.31	67	11.73	37	7.14	194	21.60	56	6.19
การศึกษา	72	19.46	116	22.92	323	36.57	281	54.25	309	34.40	483	53.37
การค้า การขนส่ง	45	12.16	15	2.96	10	1.75	6	1.16	15	1.67	11	1.22
ชาติพันธุ์วิทยา และ คติชาวบ้าน	35	9.46	29	5.74	20	3.50	47	9.07	39	4.35	42	4.63
จำนวนรวม	370	100.00	506	100.00	571	100.00	518	100.00	898	100.00	905	100.00

ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 - 2516 ปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ภาษาไทยเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ นอกจากสำนักพิมพ์เอกชนต่าง ๆ จะมีบทบาทในการผลิตหนังสือแขนงนี้แล้ว มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เล็งเห็นคุณค่าของการผลิตตำราเรียน เอกสารประกอบการศึกษา หรือเอกสารประกอบคำบรรยาย ดังจะเห็นได้จากการที่มีสิ่งพิมพ์เหล่านี้ออกมาจำหน่ายแพร่หลายมากพอสมควรอยู่ในหมู่นิสิตและนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ 12 แห่ง ที่สังกัดอยู่ในทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการและกำกับการศึกษาของรัฐในระดับอุดมศึกษา¹ มีรายชื่อดังต่อไปนี้ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2459² มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2476³ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์⁴ (ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2512)⁵

¹"พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่ม 91, ตอนที่ 112 (28 มิถุนายน, 2517), หน้า 29 - 32.

²"ประกาศประคินฐานโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโอนไปขึ้นอยู่ในกระทรวง-ธรรมการ," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 34 (15 เมษายน, 2460), หน้า 20 - 21.

³"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2476," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 50 (20 มีนาคม, 2476), หน้า 1007 - 1026.

⁴"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พ.ศ. 2486," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 60, ตอนที่ 7 (2 กุมภาพันธ์, 2486), หน้า 212 - 227.

⁵"พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2486," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 86, ตอนที่ 17 (1 มีนาคม, 2512), หน้า 4 - 27.

มหาวิทยาลัยศิลปากร⁶ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2486⁷ มหาวิทยาลัย-
เชียงใหม่ พ.ศ. 2507⁸ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2508⁹ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-
ศาสตร์ พ.ศ. 2509¹⁰ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2511¹¹ มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง¹² และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พ.ศ. 2514¹³ และมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ¹⁴

6 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2486," ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 60, ตอนที่ 7 (4 ตุลาคม, 2486), หน้า 1496 - 1506.

7 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2486," ราชกิจจานุเบกษา,
ฉบับพิเศษ, เล่ม 85, ตอนที่ 123 (31 ธันวาคม, 2511), หน้า 8 - 29.

8 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2507," ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 81, ตอนที่ 7 (24 มกราคม, 2507), หน้า 25 - 44.

9 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2508," ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 81, ตอนที่ 7 (25 มกราคม, 2509), หน้า 62 - 78.

10 "พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509," ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 83, ตอนที่ 29 (31 มีนาคม, 2509), หน้า 4 - 22.

11 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2511," ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 85, ตอนที่ 24 (12 มีนาคม, 2511), หน้า 127 - 144.

12 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514," ราชกิจจานุเบกษา,
เล่ม 88, ตอนที่ 24 (2 มีนาคม, 2514), หน้า 89 - 112.

13 "พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยี พ.ศ. 2514," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับ
พิเศษ, เล่ม 88, ตอนที่ 43 (23 เมษายน, 2514), หน้า 125.

14 "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2517," ราชกิจจานุเบกษา,
ฉบับพิเศษ, เล่ม 91, ตอนที่ 112 (28 มิถุนายน, 2517), หน้า 1 - 22.

ในบรรดามหาวิทยาลัยทั้งหมดที่กล่าวข้างต้น มีเพียง 8 แห่งเท่านั้นที่เปิดคณะสอนสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ ดังปรากฏรายละเอียดของแต่ละมหาวิทยาลัย ดังนี้คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี 15 คณะวิชา คือ บัณฑิตวิทยาลัย ครุศาสตร์ นิติศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี แพทยศาสตร์ เกษศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ และ นิเทศศาสตร์¹⁵

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มี 7 คณะวิชา คือ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ คณะศิลปศาสตร์ และ แผนกวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน¹⁶

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มี 10 คณะวิชา คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะประมง คณะวนศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย¹⁷

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มี 9 คณะวิชา คือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และ คณะ เกษศาสตร์¹⁸

¹⁵แผนกประชาสัมพันธ์ สำนักงานอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พระเกี้ยว 2517 (พระนคร, 2517), หน้า 43.

¹⁶มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คู่มือการศึกษา 2517-2518 (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), 398 หน้า.

¹⁷"ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 91, ตอนที่ 49 (19 มีนาคม, 2517), หน้า 162.

¹⁸"ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 89, ตอนที่ 62 (18 เมษายน, 2515), หน้า 64.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เปิดสอนวิชาในระดับปริญญาโท ใน 4 คณะวิชา คือ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ พัฒนาการ เศรษฐกิจและสถิติประยุกต์¹⁹

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เปิดสอน 6 คณะวิชา คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และ คณะสังคมศาสตร์²⁰

ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดล มี 11 คณะวิชา ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะอายุรศาสตร์เขตร้อน คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ และ บัณฑิตวิทยาลัย²¹

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ใน 7 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์²²

¹⁹สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์รอบปีที่หนึ่ง (พระนคร, 2510), หน้า 9 - 19.

²⁰"ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เรื่องการแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่ม 91, ตอนที่ 145 (29 สิงหาคม, 2517), หน้า 1 - 2.

²¹"ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยมหิดล," ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 91, ตอนที่ 37(28 กุมภาพันธ์, 2517), หน้า 46.

²²"ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการจัดแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยรามคำแหง," ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่มที่ 91, ตอนที่ 60 (5 เมษายน, 2517), หน้า 1 - 2.

มหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่งนี้มีการเปิดคณะสอนวิชาสังคมศาสตร์โดยทั่วไป กลุ่มวิชาหลักทางสังคมศาสตร์ (core disciplines)²³ และกลุ่มสาขาวิชาที่เลือกประยุกต์ (eclectic disciplines)²⁴ ไม่เหมือนกัน มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เปิดสอนทั้งสองกลุ่มสาขาวิชา เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนมหาวิทยาลัยมหิดล เปิดสอนเฉพาะวิชาสังคมศาสตร์โดยทั่วไป และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เปิดสอนเฉพาะกลุ่มวิชาที่เลือกประยุกต์

ฉะนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับการสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 - 2516 ผู้เรียบเรียงจึงได้ทำการสำรวจการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการอ่านของนิสิตและนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะหนังสือตำรา และเอกสารประกอบการศึกษา หรือเอกสารประกอบคำบรรยาย เฉพาะมหาวิทยาลัย 6 แห่งที่มีการเปิดทำการสอนสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์กลุ่มวิชาหลัก และกลุ่มวิชาเลือกประยุกต์ ยกเว้น วิชาการศึกษาและนิติศาสตร์ ภายใน พ.ศ. 2516 ตามลำดับการก่อตั้งดังนี้ คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์กลุ่มวิชาหลัก ในคณะรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ และกลุ่มวิชาที่เลือกประยุกต์ในคณะรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี

²³ กลุ่มวิชาหลักทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และ จิตวิทยา

²⁴ กลุ่มวิชาที่เลือกประยุกต์ ได้แก่ วิชาการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ พัฒนาการเศรษฐกิจ และ วิชากฎหมาย เป็นต้น

ในการจัดสร้างหรือพิมพ์ตำรา และเอกสารประกอบการศึกษา หรือเอกสารประกอบคำบรรยายของมหาวิทยาลัย แต่เดิมตั้งแต่ พ.ศ. 2498 ถึง พ.ศ. 2509 เป็นหน้าที่ของแผนกคำสอน ฝ่ายธุรการ ซึ่งขึ้นตรงต่อรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หนังสือ ตำรา²⁵

เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสำนักงานรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการได้พิจารณาเห็นว่า การสอนในมหาวิทยาลัยจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถ้าหากมีตำราภาษาไทยสำหรับให้นักศึกษาใช้ศึกษาด้วยอย่างพอเพียง จึงได้ถือเป็นนโยบายในอันที่จะส่งเสริมให้อาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย แต่งตำราภาษาไทยที่มีคุณภาพดีขึ้นใช้ประกอบการสอน ให้มีปริมาณมากยิ่งขึ้น ในการส่งเสริมครั้งนี้ ทางมหาวิทยาลัยได้ประกาศพิจารณาให้รางวัลการแต่งตำรา ตำราก็กล่าวนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ "งานใหม่" "งานเรียบเรียง" และ "งานแปล" ส่วนลักษณะตำราที่จะได้รับการส่งเสริมและพิจารณาให้รางวัลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตำราที่ใช้ประกอบปรารถนา และตำราที่ใช้ประกอบปฏิบัติการ ทั้งนี้จะต้องไม่เคยจัดพิมพ์จำหน่ายทั่วไป ภาษาที่ใช้เขียนต้องเป็นภาษาไทย ยกเว้นตำราที่ใช้ประกอบการเรียนในวิชาภาษาต่างประเทศ ตำราที่อาจารย์ผู้แต่ง เสนอขอรับรางวัลจะต้องผ่านการพิจารณาของคณะอนุกรรมการวิชาการสาขาต่าง ๆ คือวิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการแต่งตำรา และพิจารณาให้รางวัลการแต่งตำราตามสาขาที่ตนสังกัดอยู่²⁶

²⁵ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติความก้าวหน้าในรอบ 10 ปี ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร, 2509), หน้า 45.

²⁶ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยการให้รางวัลการแต่งตำรา พ.ศ. 2515," ลงวันที่ 28 เมษายน 2515 (อัคราเน่า), หน้า 1 - 3.

สำหรับตำราทางสังคมศาสตร์ไทยที่เสนอขอรับรางวัล จะต้องผ่านการพิจารณาของ คณะอนุกรรมการสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วยประธานกรรมการ อนุกรรมการ 3 ท่าน และ อนุกรรมการและเลขานุการ 1 ท่าน²⁷

ตำราที่สมควรได้รับการพิจารณาให้รางวัลควรจะมีความยาวอย่างน้อย 100 หน้า ขึ้นไป ถ้ามีความยาวน้อยกว่านี้ ให้อนุกรรมการวิชาการประจำสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องพิจารณา เป็นกรณีพิเศษ ถ้าเห็นว่าสมควรได้รับการพิจารณาให้รางวัล ก็ให้ส่งต่อกรรมการตรวจตำรา เพื่อพิจารณา ถ้าเห็นว่าไม่สมควรก็ส่งคืนแก่ผู้แต่งตำราต่อไป ในกรณีที่กรรมการตรวจตำรา พิจารณาแล้วเห็นว่า ตำราที่มีความยาวน้อยกว่า 100 หน้านี้ สมควรได้รับรางวัลก็ให้พิจารณา ให้เงินรางวัลเท่ากับตำราที่มีความยาว 100 หน้า²⁸

หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาการให้รางวัลประกอบด้วย การพิจารณาคุณภาพของ ตำรา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ลักษณะของตำรา ความลึกซึ้ง ความสมบูรณ์ รวมทั้ง เอกสารอ้างอิงและองค์ประกอบต่าง ๆ การพิจารณาองค์ประกอบของคุณภาพ การหา แต้มเฉลี่ยสำหรับคุณภาพของตำรา การพิจารณาให้รางวัล และการพิจารณาเงินรางวัล²⁹

สำหรับเงินรางวัลการแต่งตำรา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทประกอบ ปาฐกถา ซึ่งมีทั้งงานใหม่และงานเรียบเรียง ประเภทประกอบปฏิบัติงาน และประเภท งานแปล แต่ละประเภทมีอัตรารางวัลแตกต่างกัน และยังมีรางวัลสมนาคุณให้กรรมการตรวจ ตำราอีกด้วย³⁰

²⁷ คำสั่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ 797/2515 เรื่องแต่งตั้งอนุกรรมการวิชาการ ประจำสาขาวิชา, " จุฬาลัมพันธ์, XIV (18 สิงหาคม, 2515), 22.

²⁸ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ประกาศจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่าด้วยหลักเกณฑ์ การพิจารณาให้รางวัลการแต่งตำรา" ณ วันที่ 23 สิงหาคม 2515 (อักษาสานา), หน้า 1.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1 - 3.

³⁰ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ระเบียบจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ..." หน้า 4.

ส่วนเรื่องลิขสิทธิ์ตำรา ตำราที่มหาวิทยาลัยให้รางวัลนั้น ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัย 10 ปี นับตั้งแต่วันที่อนุมัติให้รางวัลตำราเป็นต้นไป แต่เงินค่าลิขสิทธิ์ทั้งหมดที่จะได้จาก ผู้จัดพิมพ์นั้นให้เป็นของผู้เขียนแต่ผู้เดียว ผู้เขียนจะได้รับค่าลิขสิทธิ์ทั้งหมดจากผู้พิมพ์เป็นงวด ๆ ไปเท่าที่จำหน่ายจริง³¹

คานการจักพิมพ์จำหน่ายตำรา มหาวิทยาลัยเป็นผู้ดำเนินการจักพิมพ์ หรือมอบหมายให้ผู้อื่นใดเป็นผู้จักพิมพ์ หรืออาจอนุญาตให้ผู้อื่นเขียนจักพิมพ์เองก็ได้ ตามเงื่อนไขที่มหาวิทยาลัย กำหนดไว้ ผู้เขียนมีหน้าที่ในการพิสูจน์อักษรและแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้องทุกครั้ง และในหนังสือ ที่จักพิมพ์ขึ้นนั้นจะต้องกระทำกิจกรรมประกาศตามเหมาะสม³²

ตำราที่พิจารณาให้รางวัลนับแต่ได้มีการส่งเสริมให้เขียนตำราขึ้นในมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 จนถึง พ.ศ. 2516 ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ - วิทยาศาสตร์ ชีวภาพ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีจำนวนทั้งหมด 75 ชื่อเรื่อง ในจำนวนนี้เป็นตำรา ทางสังคมศาสตร์ไทย 27 ชื่อเรื่อง ในปัจจุบันตำราที่ได้รับรางวัลทางมหาวิทยาลัยมักจะมอบ ให้บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เป็นผู้พิมพ์จำหน่าย เพราะเป็นบริษัทที่มีชื่อเสียงในการ ผลิตตำราเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ตามปกติแล้วจำนวนพิมพ์สำหรับชื่อเรื่องหนึ่งสำหรับการ พิมพ์ครั้งแรก ประมาณ 3,000 - 5,000 เล่ม แต่ต่อไปทางมหาวิทยาลัยจะดำเนินการจัก พิมพ์จำหน่ายเองด้วย เมื่อโครงการสร้างโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยและโครงการศูนย์หนังสือ- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว³³

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังสร้างโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ เพื่อสนองความ ต้องการทางการผลิตตำราวิชาการ และเพื่อผลิตสิ่งพิมพ์ตามความต้องการของราชการใน

³¹ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³² เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³³ สัมภาษณ์ นายตะวันชาย ชุมสาย ณ. อยุธยา 28 มิถุนายน 2517.

มหาวิทยาลัย ทั้งยังจะเป็นห้องปฏิบัติการทางวิชาการ เกี่ยวกับกิจการพิมพ์ทั้งมวลของหลาย
แผนกวิชาด้วย มหาวิทยาลัยจึงได้ก่อสร้างตัวอาคารโรงพิมพ์ถาวรแล้วที่ข้างสำนักงาน
อธิการบดี และขณะนี้ก็มีโครงการทดลองเป็นหน่วยผลิตเอกสารมหาวิทยาลัย ภายใต้การ
ควบคุมรับผิดชอบของแผนกประชาสัมพันธ์ สำนักงานอธิการบดี ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.
2515 ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่สาม ซึ่งมีอุปกรณ์การพิมพ์ขนาดกลาง การจัดการ
และกำลังคนจำนวนหนึ่ง³⁴ หน่วยผลิตเอกสารเริ่มให้บริการแก่ราชการทุกคณะ และทุกหน่วย
งาน มีทั้งการพิมพ์ในระบบออฟเซต โรเนียว และถ่ายสำเนาเอกสาร โดยทางโรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยจะคิดค่าบริการด้วย แต่เฉพาะในราคาต้นทุนเท่านั้น³⁵ ในอัตราตามกำหนด
ราคาการใช้บริการเกี่ยวกับการผลิตเอกสารและการใช้อุปกรณ์ผลิตเอกสารจากโรงพิมพ์
มหาวิทยาลัย³⁶

ส่วนโครงการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn
University Book Store อยู่ในชั้นทดลอง เริ่มเมื่อเดือนตุลาคม 2515 เป็น
เพียงห้องจำหน่ายหนังสือและเอกสารประกอบคำบรรยายที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย และขณะนี้ยังคงเปิดดำเนินการอยู่ แต่อยู่ในลักษณะจำกัด ทั้งในเนื้อที่ของห้อง
จำหน่ายหนังสือ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 25 ตารางเมตร และจำกัดทั้งบริการ โดยบริการได้
เฉพาะนิสิตคณะรัฐศาสตร์ คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยบางกลุ่มและบุคคลภายในที่สนใจกลุ่ม
น้อยเท่านั้น ห้องจำหน่ายหนังสือและเอกสารประกอบคำบรรยายนี้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์
ของศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย คือเพื่อจัดจำหน่ายหนังสือตำรา หนังสืออ้างอิง และหนังสือส่ง

³⁴"จุฬา ฯ สร้างอาคารโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยแล้ว," จุฬาสัมพันธ์, XXVI (30
พฤศจิกายน, 2516), 25 - 6.

³⁵"ข่าวสารภายใน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย," จดหมายข่าวจุฬา ฯ, I (12
กันยายน, 2515).

³⁶จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "ประกาศจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องกำหนดราคา
การใช้อุปกรณ์ผลิตเอกสารจากโรงพิมพ์มหาวิทยาลัย," ณ วันที่ 2 ตุลาคม 2515(อักษาสำเนา),
หน้า 1 - 2.

เสริมหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ตามความต้องการของอาจารย์และนิสิตทุกคน เพื่อให้
บริการในการส่งหนังสือ วารสารสิ่งพิมพ์ และอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ ทั้งในและนอก
ประเทศแก่อาจารย์และนิสิตทุกคน เพื่อจัดแสดงหนังสือและสิ่งพิมพ์ใหม่ ๆ ขององค์การ
สมาคม โรงพิมพ์ของข้าราชการและของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้า
ทางวิชาการ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนหนังสือตำราที่ใช้อยู่ในวิชาต่าง ๆ
เพื่อจัดบรรยายชื่อหนังสือทางวิชาการซึ่งเป็นความต้องการของมหาวิทยาลัย และเพื่อ
ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย ในการจัดหา และจำหน่าย
วัสดุอุปกรณ์การศึกษา³⁷

สภามหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เห็นชอบในหลักการ และได้อนุมัติ
ให้จัดตั้งศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเป็นโครงการทดลองในปีการศึกษา 2517 - 2519 และ
คณะกรรมการบริหารศูนย์หนังสือ ฯ ได้ดำเนินการเร่งรัดเพื่อให้ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย
ได้เปิดดำเนินการให้ทันภายในปีการศึกษา 2517 นี้ โดยได้เร่งการดำเนินการก่อสร้าง
สถานที่ทำการของศูนย์ ฯ ที่อาคารชั้นล่างของคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬา ฯ ในเนื้อที่ 490
ตารางเมตร นอกจากนั้น คณะกรรมการบริหาร ฯ ได้พิจารณาจัดพิมพ์วารสารของศูนย์
หนังสือ เพื่อเผยแพร่และจำหน่ายต่อไป³⁸

นอกจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสำนักงานอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ ในด้าน
การวิจัยแต่งตำราได้อ่อนโยมมายอันที่จะส่งเสริมให้คณาจารย์ประจำแต่งตำราภาษาไทยที่มี
คุณภาพดีขึ้น ประกอบการสอนให้มีปริมาณมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นิสิตได้ศึกษาค้นคว้าอย่างพอ
เพียง โดยการให้รางวัลการแต่งตำราแล้ว ทางคณะต่าง ๆ ยังได้มีการจัดสร้างและพิมพ์
เอกสารประกอบการบรรยายตามสาขาวิชาที่ใดทำการเปิดสอน

³⁷ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย (พระนคร : โครงการทดลอง หน่วยผลิตเอกสารมหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 2.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

สำหรับตำราทางสังคมศาสตร์ไทย สาขารัฐศาสตร์ นั้น แผนกจัดพิมพ์ตำราและคำบรรยาย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2494 ในระยะแยกโคฉลิต สิ่งพิมพ์ อาทิเช่น หนังสือตำรา และเอกสารโรเนียวประกอบคำบรรยาย ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ คำนการเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สังคมวิทยา และนิติศาสตร์ โดยแผนกจัดบริการสิ่งพิมพ์ให้ทุกแผนกวิชา ทั้งในระดัประิณญามันติค และมหามันติคของคณะรัฐศาสตร์ เก็บที่เกี่ยวแผนกรับต้นฉบับจากอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ แล้วจัดพิมพ์เอง แต่ต่อมาเมื่อมีงานมากขึ้นทางแผนกได้ส่งไปพิมพ์ที่โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช หนังสือในแผนกตำราและคำบรรยายในปัจจุบันจำแนกออกได้ 4 ชนิด คือ หนังสือที่แผนกตำราจัดพิมพ์เอง อาจารย์ผู้เขียนจัดพิมพ์เอง อาจารย์ผู้เขียนให้แผนกวิชาเป็นผู้จัดพิมพ์ โดยให้คณะรัฐศาสตร์จัดสรรเงินทุนในการจัดพิมพ์ให้ และหนังสือที่อาจารย์ผู้เขียนเสนอเข้าพิจารณาไว้รางวัลการแต่งตำราของมหาวิทยาลัย 14 ชื่อเรื่อง สำหรับเอกสารโรเนียวประกอบคำบรรยายแบ่งออกได้ 2 ชนิด ตามประเภทของผู้จัดพิมพ์ คือ อาจารย์ผู้สอนจัดพิมพ์เอง แจกหรือจำหน่ายให้แก่นิสิต และอาจารย์ผู้สอนมอบต้นฉบับให้แก่แผนกตำรา จัดพิมพ์และบริการขายให้แก่นิสิตในราคาถูกลง เอกสารโรเนียวมีทั้งแผ่นปลิว และรูปเล่ม³⁹

ส่วนตำราสังคมศาสตร์ไทยสาขาเศรษฐศาสตร์นั้น คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังไม่มีแผนกกลางจัดพิมพ์ตำราและคำบรรยาย มีแต่อาจารย์ประจำในแต่ละแผนกวิชา ซึ่งได้แก่แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ทฤษฎี แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ แผนกวิชาเศรษฐศาสตร์การเงินและการคลัง และแผนกวิชาเศรษฐศาสตร์ปริมาณวิเคราะห์ ได้จัดทำเอกสารประกอบคำบรรยายกันเอง ภายในแผนกซึ่งมีลักษณะเป็นเอกสารเย็บเล่ม และแผ่นปลิว นอกจากเอกสารประกอบคำบรรยายแล้ว

³⁹สัมภาษณ์ นายพนม ทินกร ณ อยุธยา 15 พฤษภาคม 2517.

ยังมีตำราเรียนซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้จัดพิมพ์ขึ้นเองเป็นการส่วนตัว เพื่อให้หนังสือได้ใช้ประกอบการเรียน และหนังสือตำราที่ได้รับรางวัลการแต่งตำราของมหาวิทยาลัย 13 ชื่อเรื่อง⁴⁰

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กัวยมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นศูนย์กลางการศึกษาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายเบื้องต้นเพื่อปลูกฝังคุณภาพและพื้นฐานวัฒนธรรมทางปัญญาความคิด และทัศนคติ อันส่งเสริมต่อการแสวงหาวิชาความรู้สมัยใหม่⁴¹ จึงเปิดคณะสอนสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะในสองแขนงวิชานี้ สำหรับแขนงสังคมศาสตร์ เปิดสอนทั้งกลุ่มสาขาวิชาหลัก คือ รัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาที่เลือกประยุกต์ คือ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี สังคมสงเคราะห์ และวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น แผนกคำสอน กองบริการ การศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึง เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นผู้ให้บริการเกี่ยวกับ ตำราและคำสอน โดยการจัดพิมพ์คำบรรยาย ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ตามความต้องการของคณะและแผนกอิสระ ๆ และจำหน่ายหนังสือที่จัดพิมพ์ขึ้นนั้นในราคาพอสมควร⁴² ในการจัดทำและพิมพ์ตำรา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้แบ่งการจัดทำและพิมพ์ตำราออกเป็นงานจัดทำ และพิมพ์ตำรา ซึ่งได้แก่ประมวลแนวการสอนในลักษณะวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้ครบถ้วนทุกคณะ จัดดำเนินการให้มีตำราและคำบรรยายในลักษณะวิชาต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ในการ

⁴⁰ สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 24 พฤษภาคม 2517.

⁴¹ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คู่มือการศึกษา 2516 - 2517 (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 9.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

คณาจารย์ของนักศึกษาให้ครบถ้วนทุกลักษณะวิชา โดยร่วมมือกับคณาจารย์ต่าง ๆ งานโรงพิมพ์ ซึ่งได้แก่การจัดพิมพ์คำบรรยาย ตำรา คู่มือการศึกษา และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทุกชนิดทั้งสิ้นของ มหาวิทยาลัย และงานหนังสือพิมพ์วิชาการของมหาวิทยาลัยซึ่งได้แก่การออกวารสาร "ธรรมศาสตร์" งานการจัดทำให้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ดำเนินการจัดทำและพิมพ์ ตำรา โดยได้เงินทุนหมุนเวียนตามที่สภามหาวิทยาลัยจัดสรรให้⁴³

การจัดสร้างและพิมพ์ตำราหรือคำบรรยายของแผนกคำสอน เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 จัดพิมพ์ออกมาในลักษณะแผ่นปลิวประกอบคำบรรยาย ยังไม่ได้เป็นรูปเล่ม เพราะวัตถุประสงค์ในการจัดทำเริ่มแรกนั้น เพื่อให้ให้นักศึกษาจำนวนมากได้ซื้อแผ่นปลิวไปอ่าน ประกอบคำบรรยาย เพราะในระหว่างปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2504 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีลักษณะเป็นตลาดวิชา นักศึกษาจะเข้าทั้งคำบรรยายหรือซื้อคำบรรยายไปศึกษาเองแล้วมาสมัครสอบก็ได้ ต่อมาปี พ.ศ. 2505 การศึกษาแบบตลาดวิชาได้เปลี่ยนไปเป็นระบบการศึกษาเต็ม พร้อมกับได้จัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ. 2504 การจัดพิมพ์คำบรรยายจึงได้เปลี่ยนจากแผ่นปลิวมาเป็นรูปเล่ม สำหรับลักษณะวิชาที่มีผู้เรียนจำนวนมาก แต่ถ้าเป็นลักษณะวิชาที่มีผู้เรียนน้อย ยังคงจัดทำและพิมพ์ออกมาเป็นแผ่นปลิว เนื้อหาของตำราและคำบรรยายส่วนใหญ่ เน้นหนักทางสังคมศาสตร์ เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 จนถึง พ.ศ. 2516 แผนกคำสอนได้จัดพิมพ์ตำราและคำบรรยายออกมาทั้งหมด 145 ชื่อเรื่อง และในจำนวนนี้เป็นตำราและคำบรรยายทางสังคมศาสตร์ 72 ชื่อเรื่อง ในปัจจุบัน นอกจากตำราและคำบรรยายประกอบการสอนแล้ว แผนกคำสอนยังได้จัดพิมพ์แบบฝึกหัด คู่มือ หนังสืออ่านประกอบวิชาต่าง ๆ และเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ ตำราและคำบรรยายเหล่านี้เขียนหรือเรียบเรียงโดยอาจารย์ประจำตามคณะ หรืออาจารย์พิเศษที่มาสอนเป็นรายชั่วโมงตามคณะต่าง ๆ เมื่ออาจารย์ท่านใดต้องการ

⁴³ "ข้อบังคับว่าด้วยการจัดทำและพิมพ์ตำรามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2504," วารสารธรรมศาสตร์ I (มกราคม, 2505), 275 - 6.

ให้มหาวิทยาลัยดำเนินการจัดพิมพ์ให้ จะต้องเสนอตำราหรือคำบรรยายนั้นให้คณบดีพิจารณา
เนื้อหาและความถูกต้อง คณบดีอาจจะพิจารณาหรือแต่งตั้งกรรมการพิจารณา ถ้าพิจารณา
เห็นสมควร จึงเสนอต่อไปยังรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ
จัดทำและพิมพ์ตำรา เป็นผู้อนุมัติให้ดำเนินการจัดพิมพ์ได้ ในการจัดพิมพ์ แผนกคำสอนจะทำ
หน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างคณะต่าง ๆ ในเรื่องจำนวนนักศึกษาและโรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
เรื่องการวางจำหน่าย

จำนวนพิมพ์ สำหรับชื่อเรื่องหนึ่งถือจำนวนนักศึกษาเป็นเกณฑ์ ซึ่งมีตั้งแต่ 500 เล่ม
จนถึง 3,000 เล่ม สำหรับลักษณะวิชาพื้นฐานจะจัดพิมพ์เป็นสอง เท่าของจำนวนนักศึกษา
ถ้าชื่อเรื่องที่มีการพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง จะพิมพ์ครั้งละ 200 เล่ม ส่วนการกำหนดราคาขาย
คิดจากราคาค้นทุนการจัดพิมพ์ เพิ่มอัตร้อยละ 50 - 52 เพื่อให้เป็นค่าสมนาคุณผู้เขียนและ
ค่าใช้จ่าย และการให้ค่าสมนาคุณผู้เขียนจะจ่ายให้ทันทีหลังจากได้จัดพิมพ์ตำราหรือคำบรรยาย
เล่มนั้นเรียบร้อยแล้ว

ในด้านการจัดจำหน่าย แผนกคำสอนเป็นผู้จัดจำหน่ายภายในมหาวิทยาลัย และ
จำหน่ายทางไปรษณีย์ด้วย นอกจากนั้นแล้วทางมหาวิทยาลัยยังมีโครงการจัดทำร้านขาย
หนังสือมหาวิทยาลัย (University Book Store) โดยโอนงานของแผนกคำสอนไปจัด
ทำ เพื่อจัดพิมพ์และจำหน่าย หนังสือ ตำรา คำบรรยาย เอกสารประกอบการสอนประเภท
ต่าง ๆ และอุปกรณ์การศึกษา⁴⁴

ในการวางพิมพ์ตำราและคำบรรยาย ส่วนใหญ่แล้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จ้าง
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยพิมพ์ เพราะวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการพิมพ์
คำบรรยาย ตำรา คู่มือการศึกษา เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ทั้งหลายตามความต้องการของ
มหาวิทยาลัย ของส่วนราชการ องค์กรหรือรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ จัดดำเนินการโดยผู้อำนวยการ
การจัดทำและพิมพ์ตำรา ผู้จัดการและคณะกรรมการโรงพิมพ์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการ

⁴⁴ สัมภาษณ์ นายพิณ นียมกฤษร หัวหน้าแผนกคำสอน กองบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 1 กรกฎาคม 2517.

จัดทำและพิมพ์ตำราเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนจากคณะทุกคณะ และแผนกอิสระ ๆ ผู้แทน
หน่วยงานของมหาวิทยาลัยที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้แทนจากสำนักงานเลขาธิการ และ
ผู้แทนจากกระทรวงการคลัง เป็นกรรมการ ผู้จัดการโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเป็นกรรมการ และ
เลขาธิการโดยตำแหน่ง คณะกรรมการมีหน้าที่ประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ปรับปรุง
กิจการโรงพิมพ์ ควบคุมการจ่ายเงินของโรงพิมพ์ พิจารณางบประมาณประจำปี พิจารณาร่าง
วิธีปฏิบัติงานของโรงพิมพ์ และจัดแบ่งหน่วยงานในโรงพิมพ์⁴⁵

นอกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะมีศูนย์กลางในการดำเนินงานจัดพิมพ์ตำราและ
คำบรรยายทางสังคมศาสตร์ไทยตามความต้องการของคณะต่าง ๆ แล้ว ทางคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังมีโครงการตำราและการวิจัยทางรัฐศาสตร์ ฝ่ายห้องสมุดและ
อุปกรณ์การศึกษา ซึ่งเริ่มตั้งขึ้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2515 โดยมติของคณะกรรมการ
โครงการผลิตตำราและการวิจัยทางรัฐศาสตร์ เนื่องมาจากความขาดแคลนตำราพื้นฐานใน
สาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตตำราทางรัฐศาสตร์ให้มีปริมาณเพียงพอกับ
การศึกษาในปัจจุบัน โดยมุ่งส่งเสริมให้มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ
และเพื่อเสริมสร้างความชำนาญให้กับคณาจารย์ในคณะได้ทำการค้นคว้าและวิจัยขั้นสูงต่อไป
รวมทั้งการแปลตำราจากหนังสือภาษาต่างประเทศ การพิจารณาจัดพิมพ์ตำราในโครงการ
เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ (ฝ่ายห้องสมุดและอุปกรณ์การศึกษา) เสนอต่อคณบดีคณะรัฐศาสตร์
เพื่ออนุมัติให้ดำเนินการจัดพิมพ์ต่อไป ซึ่งในบางกรณีอาจจะต้องขอความร่วมมือในการพิจารณา
เนื้อหาของตำราจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เนื้อหาของตำราส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ
เมืองและการปกครอง และเรื่องราวอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของ
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการดำเนินการจัดพิมพ์นั้น ทางโครงการได้ว่า
จ้างโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และบริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด จำนวนพิมพ์

⁴⁵ "ระเบียบการโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2504," วารสารธรรม-
ศาสตร์, I (มกราคม, 2505), 277 - 8.

ครั้งแรกของตำราแต่ละชื่อเรื่อง 2,000 เล่ม ส่วนการให้ค่าสมนาคุณนั้นไม่แน่นอน เป็นไปตามที่คณะกรรมการตกลงกับแหล่งพิมพ์ตามที่เห็นสมควร ส่วนลิขสิทธิ์ยังคงเป็นของอาจารย์ผู้เขียนตำราเล่มนั้น การดำเนินการจัดพิมพ์ได้รับเงินอุดหนุนในการจัดพิมพ์จากกองทุนของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งจัดทำมาโดย นายปกรณ์ อังศุสิงห์ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งคณบดี คณะเศรษฐศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2512 - 2515 โครงการนี้ได้จัดพิมพ์หนังสือตำราไปแล้ว 10 ชื่อเรื่อง เป็นภาษาไทย 8 ชื่อเรื่อง และภาษาต่างประเทศ 2 ชื่อเรื่อง⁴⁶

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดสอนสาขาวิชาสังคมศาสตร์กลุ่มวิชาหลักในคณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ที่เปิดสอนวิชาการตลาด บัญชี บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเกษตร และสหกรณ์⁴⁷ และคณะสังคมศาสตร์ ซึ่งเปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้ คือ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา จิตวิทยา ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รวมทั้งปรัชญาและศาสนา⁴⁸

เพื่อให้บรรลุถึงหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในด้านการศึกษ การค้นคว้าทดลองส่งเสริมและเผยแพร่การศึกษา รวมทั้งการให้สวัสดิการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม สำนักอภิการบดี มีหน้าที่จัดพิมพ์ตำรา รายงานผลการวิจัยและ

⁴⁶จากการสำรวจโดยการส่งแบบสอบถาม

⁴⁷สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คู่มือนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2517 - 2518 (พระนคร, 2517), หน้า 109 - 115.

⁴⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 130.

เอกสารอื่น ๆ⁴⁹ วิทยาลัยมีนโยบายที่จะสนับสนุนให้อาจารย์ได้เรียบเรียงตำรา เพื่อประโยชน์ทั้งในด้านส่งเสริมการศึกษาและเป็นการสนับสนุนให้อาจารย์ได้ฝึกฝนและเพิ่มพูน ความรู้ความชำนาญ

ฉะนั้น เพื่อให้นโยบายการจัดพิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการเรียนดำเนินไปตาม วัตถุประสงค์ ทางมหาวิทยาลัยจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ประธาน ที่ปรึกษา กรรมการและเลขานุการ ซึ่งมาจากส่วนราชการคณะต่าง ๆ คณะกรรมการมีหน้าที่ในเรื่อง การดำเนินงานจัดพิมพ์ตำรา หนังสือ คู่มือการเรียน ตลอดจนเอกสารทางวิชาการที่เป็น ประโยชน์ต่อการเรียนของนิสิต โดยรับงานจากอนุกรรมการพิจารณาตำราและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องอื่น ๆ การพิจารณาการตอบแทนแก่ผู้เขียนตำราและเอกสารอื่น ๆ ตลอดจนผล งานวิจัยที่เกินที่มีการตีพิมพ์แพร่หลาย แล้วนำผลการพิจารณาเสนอต่ออธิการบดี จัดการจำหน่าย ตำราและเอกสารต่าง ๆ ควบคุมการเงินให้หมุนเวียนอย่างไคผล รวมทั้งหาทางชักจูงให้ อาจารย์เกิดศรัทธาในการเขียนตำรากันมากขึ้น⁵⁰ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การจัดพิมพ์ตำราและ เอกสารประกอบการเรียนไว้ดังนี้ คือ เมื่อผู้เขียนตำราได้รับการพิจารณาและยินยอมรับค่าตอบ แทนไปแล้ว ลิขสิทธิ์ของตำรามับนั้น ตกเป็นของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตลอดไป ผู้เขียน จะต้องใช้แบบฟอร์มของหนังสือตามที่คณะกรรมการจัดพิมพ์ตำราวางไว้ โดยเฉพาะในเรื่อง แบบฟอร์มของเชิงอรรถ และบรรณานุกรม และจะต้องส่งต้นฉบับให้คณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา เป็นจำนวน 3 ชุด พร้อมกับจะต้องตรวจต้นฉบับเอง เมื่อถึงเวลาจัดพิมพ์ คณะกรรมการจัดพิมพ์ ตำรา มีอำนาจในการจัดอันดับการพิมพ์ ชนิดและจำนวนของสิ่งพิมพ์ ตลอดจนพิจารณาการ พิมพ์ครั้งต่อ ๆ ไป โดยจะคำนึงถึงความทันสมัยและการแก้ไขเพิ่มเติม⁵¹

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 151 - 2.

⁵⁰ "คำสั่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ 193/2512 เรื่องการแต่งตั้งกรรมการจัด พิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการเรียน" ลงวันที่ 13 มิถุนายน 2512 (อัครสาเนา).

⁵¹ "คำสั่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ 234/2512 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดพิมพ์ตำราฯ และระเบียบการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เขียนตำรา," ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2512 (อัครสาเนา), หน้า 1.

ต่อมาคณะกรรมการได้พิจารณาเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในการพิมพ์ตำราในเรื่องเกี่ยวกับการอภิธานนาการว่า อธิการบดี รองอธิการบดี และคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ เป็นผู้สมควรได้รับหนังสือเป็นอภิธานนาการ ส่วนผู้แต่งหรือผู้เรียบเรียงจะได้รับอภิธานนาการ 10 เล่ม และมีสิทธิ์ซื้อหนังสือที่ตนเขียนหรือเรียบเรียงเป็นจำนวน 20 เล่ม ในราคาลดร้อยละ 40 และผู้ซื้อหนังสือตั้งแต่ 10 เล่มขึ้นไปจะได้ส่วนลดร้อยละ 10 ส่วนร้านค้าที่ติดต่อไปจำหน่ายจะได้ส่วนลดพิเศษ ซึ่งคณะกรรมการจะพิจารณาเป็นราย ๆ ไป และจะจัดให้มีข้อตกลงระหว่างกรรมการจัดพิมพ์ตำรา หัวหน้าภาควิชาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นผู้ใช้ตำรา และผู้แต่งให้เรียบเรียงตามแบบแผนที่ได้วางไว้ นอกจากนี้ คณะกรรมการจัดพิมพ์ตำราจะได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาคุณภาพและความเหมาะสมของหนังสือที่จะพิมพ์เป็นราย ๆ ไป⁵²

ส่วนในเรื่องการจ่ายค่าตอบแทน ผู้เขียนจะมีสิทธิ์ได้รับค่าตอบแทนอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท ในเมื่อคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ เป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์ หรือมอบให้ภาควิชาไปดำเนินการจัดพิมพ์เอง โดยอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ ก็จะได้รับค่าตอบแทนเพียงครั้งเดียว จะไม่มีการแบ่งเปอร์เซ็นต์หรือผลกำไรในการขายหนังสือให้อีก ผู้เขียนจะได้รับค่าตอบแทนหลังจากหนังสือที่ตนเขียนตีพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว สำหรับการพิมพ์ครั้งต่อไป ผู้เขียนจะได้รับค่าตอบแทนตามสมควร ตามที่คณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ เป็นผู้พิจารณาเสนอต่ออธิการบดีเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ⁵³

ลักษณะสิ่งพิมพ์ซึ่งคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ จะพิจารณาพิมพ์แบ่งออกได้ 5 ประเภท คือ ตำรา ประมวลคำสอน เอกสารเผยแพร่วิชาการ คู่มือปฏิบัติการ และแบบฝึกหัดวิชาต่าง ๆ ส่วนจำนวนการจัดพิมพ์นั้น จะพิจารณาตามจำนวนนิสิตที่ลงทะเบียนเรียน

⁵²คณะกรรมการจัดพิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการเรียน, สรุปผลงานของคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ (พระนคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.ป.) (อัครสำเนา).

⁵³"คำสั่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ 234/2512 ..." หน้า 1 - 2.

ในวิชานั้น พร้อมกับพิจารณาอีกด้วยว่า วิชานั้นเป็นวิชาพื้นฐานหรือวิชาเลือก ปรากฏว่า หนังสือที่พิมพ์เป็นรูปเล่มโดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการเรียน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 มี 14 ชื่อเรื่อง แต่เป็นหนังสือในทางสังคมศาสตร์ไทยเพียง 2 ชื่อเรื่องเท่านั้น ในก้านการจัดจำหน่ายนั้น ได้เปิดจำหน่ายที่หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และจำหน่ายทางไปรษณีย์ โดยมีส่วนลดให้ร้อยละ 10 ถ้าซื้อตั้งแต่ 10 เล่มขึ้นไป⁵⁴

นอกจากหนังสือตำราและเอกสารประกอบการเรียนที่จัดพิมพ์โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการจัดพิมพ์ตำรา ฯ แล้ว ทางมหาวิทยาลัยยังให้ความสำคัญต่อความเป็นอิสระแก่อาจารย์ตามภาควิชาในคณะต่าง ๆ แต่งตำราและเอกสารประกอบการเรียนตามภาควิชาของตน หรือจัดทำเป็นการส่วนตัว ดังเช่น ในภาควิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และอักษรศาสตร์ ซึ่งต่อมาได้โอนไปจัดตั้งเป็นคณะสังคมศาสตร์ อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้ค้นคว้าและเรียบเรียงตำราเป็นรูปเล่มทางสังคมวิทยา 3 ชื่อเรื่อง ทางจิตวิทยา 1 ชื่อเรื่อง และพันธุวิทยา 1 ชื่อเรื่อง นอกจากนั้น ยังได้จัดทำเอกสารประกอบคำบรรยายในลักษณะแผ่นปลิว และในตอนต้นปีการศึกษา 2517 ทางคณะสังคมศาสตร์ได้เริ่มโครงการจัดทำตำราทางสังคมศาสตร์ โดยได้นำตำราที่อาจารย์จัดพิมพ์เป็นการส่วนตัวแล้วมาเข้าโครงการและพิมพ์ใหม่ 3 ชื่อเรื่อง ที่สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช โดยยังไม่ได้จัดระเบียบวิธีดำเนินการของโครงการอย่างเป็นทางการ เพียงแต่จัดทำเป็นการภายใน⁵⁵

⁵⁴ สัมภาษณ์ นางสาวศรณา สมบูรณ์กุล บรรณารักษ์หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กรรมการจัดพิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการเรียน) 13 มิถุนายน 2517.

⁵⁵ สัมภาษณ์ นายอานนท์ อภาภิรม หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 25 มิถุนายน 2517.

สำหรับตำราและเอกสารประกอบคำบรรยายในทาง เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ทางภาควิชาต่าง ๆ ของคณะได้จัดพิมพ์คำบรรยายเป็นรูปเล่มไว้ให้นิสิตใช้ประกอบการศึกษา เท่าที่ปรากฏ 9 ชื่อเรื่อง โดยได้รับเงินทุนหมุนเวียนสำหรับจัดพิมพ์ตำราและคำบรรยายจาก สถาบันต่างประเทศ เป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท นอกจากนี้แล้ว ส่วนใหญ่เป็นรายงาน ผลการวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ⁵⁶ และในปี พ.ศ. 2516 ทางคณะได้ จัดทำโครงการตำราคณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ เนื่องจากได้พิจารณาแล้วว่า ปัจจุบัน ตำราเรียนภาษาไทยในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเกษตร บริหารธุรกิจ และบัญชี ยังขาดแคลนอยู่มาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีตำราภาษาไทยในสาขากัน กล่าวข้างต้น และเพื่อสนับสนุนให้อาจารย์ในคณะเขียนหรือเรียบเรียงตำรากันมากขึ้น โครงการนี้บริหารงานโดยคณะกรรมการโครงการตำรา คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ ผู้มีหน้าที่พิจารณาคำราที่จะพิมพ์ แต่งตั้งผู้ตรวจแก้ไขความถูกต้อง และติดต่อสำนักพิมพ์เพื่อ ค่าเนิการจัดพิมพ์ จำนวนพิมพ์ครั้งแรกของแต่ละชื่อเรื่องประมาณ 3,000 เล่ม ส่วนจำนวน การพิมพ์ครั้งต่อไปแล้วแต่ความต้องการของตลาด สำหรับการให้ค่าสมนาคุณแก่อาจารย์ผู้ เขียนนั้น ทางโครงการตำรา ๗ ให้อยู่ละ 20 ของราคาหนังสือ ส่วนลิขสิทธิ์ตกเป็นของ โครงการตำรา ๗ แต่ผู้เขียนยังคงได้ค่าสมนาคุณสำหรับการพิมพ์ครั้งต่อไป จำนวนหนังสือ ในโครงการตำราที่ได้จัดพิมพ์ไปแล้วมีเพียง 1 ชื่อเรื่อง และอยู่ในระหว่างการดำเนินการจัด พิมพ์ 5 ชื่อเรื่อง⁵⁷

⁵⁶มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, รายงานประจำปี 2513 - 2514 (พระนคร, 2514), หน้า 188.

⁵⁷จากการสำรวจโดยส่งแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เปิดสอนวิชาสังคมศาสตร์ทั้งกลุ่มวิชาหลักและวิชาเลือก
ประยุกต์ ในคณะสังคมศาสตร์ ซึ่งได้แก่ การบัญชี บริหารธุรกิจ ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์
เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา⁵⁸

เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ ทางมหาวิทยาลัยได้
ตระหนักถึงความสำคัญของหนังสือตำรา และเอกสารประกอบการศึกษาในแต่ละสาขาวิชา
จึงได้มอบให้เป็นที่ความรับผิดชอบของแต่ละคณะจัดทำเอง เพราะทางมหาวิทยาลัยยังไม่
มีหน่วยงานศูนย์กลางจัดทำเนกาการในเรื่องนี้โดยเฉพาะ เนื่องจากประสบปัญหาในเรื่อง
เงินทุนดำเนินการ เพราะถูกตัดงบประมาณในเรื่องการขอจัดสร้างโรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
และเรื่องทุนหมุนเวียนในการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์มหาวิทยาลัย ซึ่งครอบคลุมไปถึงหลักสูตรของมหา-
วิทยาลัย รายงานประจำปี ระเบียบสะสมของนักศึกษา ตำรา เอกสารประกอบการศึกษา
และเอกสารเผยแพร่วิชาการอื่น ๆ ยี่งในปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยได้วางโครงการพัฒนาการ
วิจัยและเอกสาร จึงได้มีข้อคำวิพยายามจะจัดตั้งโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยให้ได้ภายในเวลา
2 ปี เพื่อให้โครงการพัฒนาการวิจัยและเอกสารบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตสิ่งพิมพ์ที่มี
คุณค่าทางวิชาการออกมา และพิมพ์เผยแพร่ในราคาถูกในหมู่นักอาจารย์และนักศึกษาของมหา-
วิทยาลัย

คณะวิชาที่มีการจัดสร้างและพิมพ์ตำรา เอกสารประกอบการศึกษา และแผนปลิว
ประกอบคำบรรยาย อย่างจริงจังคือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
และคณะสังคมศาสตร์ (ส่วนใหญ่จัดพิมพ์ในลักษณะอค์สำเนา) การจัดทำใช้ทุนหมุนเวียนจาก
งบประมาณของคณะ แต่มีอยู่คณะเดียวคือคณะสังคมศาสตร์ ซึ่งได้จัดทำเป็นโครงการผลิตตำรา
ได้รับเงินอุดหนุนในการจัดพิมพ์จากมูลนิธิเอเซีย จึงทำให้การจัดพิมพ์ตำรา เอกสารประกอบ

⁵⁸ The Registrar's Office, Chiangmai University, Some Statis-
tical Data 1974 (Chiangmai, 1974), p. 2.

การศึกษา และแผนปลิวประกอบคำบรรยายทางคานส์คมศาสตร์ เป็นไปอย่างกว้างขวาง⁵⁹

แต่อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีโครงการในระยะ 2 ปี ที่จะพยายามของงบประมาณจัดตั้ง โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย และอยู่ในขั้นคำริติดต่อขอทุนจากมูลนิธิต่างประเทศ อาทิเช่น มูลนิธิฟอร์ด มูลนิธิเอเซีย เป็นต้น เพื่อใช้เป็นทุนสำรองหมุนเวียนในการจัดพิมพ์ เอกสารเผยแพร่วิชาการ หนังสือตำรา และเอกสารประกอบการศึกษา และจะมอบหมายหน้าที่นี้ให้แก่กองบริการศึกษา สำนักเลขาธิการ เป็นศูนย์กลางจัดพิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการศึกษาที่เป็นรูปเล่มของทุกคณะ ส่วนการจัดทำแผนปลิวประกอบคำบรรยาย ยังคงเป็นหน้าที่ของคณะอยู่ตามเดิม⁶⁰

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เริ่มจัดทำโครงการผลิตตำรา เมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตตำราภาษาไทยในทางสังคมศาสตร์ ซึ่งใช้ประกอบคำบรรยายในชั้นเรียนที่เขียนโดยคณาจารย์ในคณะ รวมทั้งเป็นแนวทางให้อาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้เรียบเรียงตำราขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเขียนตำราหรือคำบรรยายประกอบการสอน และเพื่อจัดพิมพ์ จำหน่าย และสั่งซื้อตำราในแขนงนี้ให้ถูกต้องตามความประสงค์ของอาจารย์และนักศึกษาในคณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โครงการนี้บริหารงานโดยคณะกรรมการโครงการผลิตตำรา ซึ่งแต่งตั้งจากคณาจารย์ 3 ท่าน ขึ้นตรงต่อสำนักคณบดีคณะสังคมศาสตร์

ลักษณะสิ่งพิมพ์ซึ่งโครงการผลิตตำราได้จัดทำออกมาแล้ว คือตำรา เอกสารประกอบการศึกษา และแผนปลิวประกอบคำบรรยายในชั้นเรียน ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุม ด้านการบัญชี และบริหารธุรกิจ ภูมิรัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จำนวนพิมพ์แต่ละชื่อเรื่องนั้นไม่แน่นอน เพราะถือจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในวิชานั้น เป็นเกณฑ์ในการจัดพิมพ์ ราคาจำหน่ายคิดจากต้นทุนในการจัดพิมพ์โดยเพิ่มค่าใช้จ่ายเพียง

⁶⁰ สัมภาษณ์ นายชาติ ลัทธิตี หัวหน้ากองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 กันยายน 2517.

เล็กน้อย ดังนั้นราคาจำหน่ายจึงมีตั้งแต่ 1.50 บาท จนถึง 25.00 บาท การจำหน่ายนั้นเป็นหน้าที่ของแผนกตำราและคำบรรยายของตนเอง ส่วนลิขสิทธิ์ของตำรานั้น ตกเป็นของโครงการ การให้ค่าสมนาคุณแก่ผู้เขียนตำรา คือให้ร้อยละ 60 ของจำนวนเงินที่ขายตำราเล่มนั้นได้ และยังพิจารณาให้ค่าสมนาคุณแก่ผู้พิมพ์และผู้จำหน่ายอีกไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนเงินที่จำหน่ายตำราได้ ส่วนเงินทุนหมุนเวียนในการจัดพิมพ์ นอกจากจะใช้งบประมาณของคณะแล้ว ยังได้รับทุนอุดหนุนจากมูลนิธิเอเซีย ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว โครงการนี้ได้จัดพิมพ์ตำราและเอกสารประกอบการศึกษาแล้ว 10 ชื่อเรื่อง และแผ่นปลิวประกอบคำบรรยาย 14 วิชา⁶¹

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้รับการจัดตั้งเป็นสถาบันอุดมศึกษา เปิดสอนวิชาสังคมศาสตร์กลุ่มวิชาเลือกประยุกต์ ในระดับปริญญาโทบัณฑิต ในคณะ รัฐประศาสนศาสตร์ พัฒนาการ เศรษฐกิจ บริหารธุรกิจและสถิติประยุกต์ และสำนักต่าง ๆ 3 สำนัก คือ สำนักวิจัย สำนักฝึกอบรม และสำนักบรรณสารการพัฒนา เพื่อให้บริการด้านการวิจัย การฝึกอบรม และการบรรณสารการพัฒนา และเพื่อสร้างนักบริหารที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในการบริหารราชการ บริหารธุรกิจ และการสถิติประยุกต์ ให้มีจำนวนมากขึ้น⁶²

ด้วยในปัจจุบันทางสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดสร้างหรือพิมพ์ตำราโดยตรง เพียงแต่ทางสำนักวิจัยซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการวิจัย ทั้งในโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสอนและการบริหารงานในแขนงต่าง ๆ การสอนวิชาวิทยา ว่าด้วยระเบียบและการวิจัยแก่นักศึกษาของคณะต่าง ๆ ในสถาบัน และเผยแพร่

⁶¹ จากการสำรวจโดยการส่งแบบสอบถาม.

⁶² สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, "ความเป็นมาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์," สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รอบปีที่ 2 (พระนคร, 2511), หน้า 44.

ความรู้ทางการวิจัยและในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้คำวิจารณ์ระเบียบการจัดทำตำราออกมา แต่ยังไม่ได้ประกาศใช้เป็นทางการ ดังนั้น อาจารย์ผู้เรียบเรียงงานวิจัย และมีความประสงค์ที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ ออกเป็นตำราหรือเอกสารประกอบการศึกษา ให้นักศึกษาได้ค้นคว้าเพิ่มเติม จึงสามารถจัดพิมพ์เอง เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลรับผิดชอบไปจัดทำสำนักพิมพ์และดำเนินการจัดพิมพ์เองเป็นส่วนใหญ่ การแก้ไขตรวจดู^{ความถูกต้อง}ของสมบูรณ์เป็นหน้าที่ของตัวผู้เขียน หรือผู้เรียบเรียงและเจ้าหน้าที่สำนักพิมพ์ ดังนั้น ลิขสิทธิ์ของตำราเล่มนั้นจึงตกเป็นของผู้เขียน แม้จะเป็นผลงานการวิจัยก็ไม่ได้ตกเป็นของสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

แม้ว่าสำนักวิจัยจะไม่ได้รับผิดชอบในการจัดสร้างหรือพิมพ์ตำราโดยตรง แต่สำนักวิจัยได้จัดพิมพ์เผยแพร่สิ่งพิมพ์ทางสังคมศาสตร์ตามประเภทต่อไปนี้ คือ วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ ราย 3 เดือน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2504 และ จุลสารพัฒนาบริหารศาสตร์ ออกเป็นครั้งคราว เริ่มตั้งแต่เมษายน 2507 รายงานการวิจัยของโครงการวิจัยของอาจารย์ในสถาบัน (NIDA Research Program) ซึ่งพิมพ์ออกมาในรูปเล่มหนังสือค้นคว้าเรียบเรียงมาอย่างใด หรืออาจจะออกมาในรูปคำสอนหรือคำบรรยายสำหรับการฝึกอบรม หรือในรูปของรายงานการวิจัยอย่างสั้นตามหัวข้อที่อาจารย์เสนอมา รายงานการวิจัยเหล่านี้มีคุณภาพแตกต่างกัน บางฉบับเรียบเรียงอย่างใด ใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถาบันได้ ดังนั้นเมื่ออาจารย์เสนอผลงานวิจัยต่อสถาบัน ๗ เรียบร้อยแล้ว ทางสำนักวิจัยจะคัดเลือกเฉพาะเรื่องที่ดี จัดพิมพ์เผยแพร่ประมาณร้อยละ 25 โดยเฉพาะตามหัวข้อเรื่องที่สถาบันฯ และส่วนราชการอื่น ๆ ต้องการมาก รายงานการวิจัยที่สถาบันฯ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว มี 19 ชื่อเรื่อง และจัดพิมพ์ในลักษณะอักษรา 10 ชื่อเรื่อง นอกจากรายงานการวิจัยแล้วยังมีคู่มือการศึกษาในวิชาต่าง ๆ (Manual) ตามหลักสูตรของสถาบันฯ และหนังสืออ้างอิงประกอบการศึกษาในทางสังคมศาสตร์ ส่วนเงินทุนอุดหนุนในการจัดทำและพิมพ์สิ่งพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น ได้จากเงินอุดหนุนการวิจัย จากงบประมาณประจำ และงบบุพิเศษของสถาบันฯ ซึ่งมีความต้องการให้จัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ดังกล่าวข้างรายการไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาตามหลักสูตรของสถาบันฯ⁶³

⁶³สัมภาษณ์ ดร. จักรกฤษณ์ นรนิติคุณการ ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ . 15 กรกฎาคม 2517.

ในเรื่องการจัดจำหน่าย ทางสถาบัน ฯ มี แผนกตำราและเอกสาร กองบริการ- การศึกษา จัดจำหน่าย หนังสือ ตำรา และเอกสาร จากสำนักวิจัย ราชบัณฑิตยสถาน และจากอาจารย์ประจำสถาบันที่จัดพิมพ์เป็นการส่วนตัว ส่วนการกำหนดราคาขายสิ่งพิมพ์ของสถาบันนั้น กำหนดจากต้นทุนการพิมพ์ เพราะเมื่อจัดพิมพ์ออกมา 1,000 เล่ม จะต้องหักกัณโชนค่าการไว้ 200 - 500 เล่ม ในการขายไม่ได้คิดกำไร โดยเฉพาะหนังสือและเอกสารโรเนียวเย็บเล่มของสถาบัน ฯ ส่วนหนังสือที่อาจารย์ในสถาบัน ฯ มาฝากขาย ทางแผนกตำราและเอกสาร หักผลประโยชน์ไว้ร้อยละ 10 และถ้าเป็นสำนักพิมพ์ฝากขาย จะหักไว้มากกว่า คือร้อยละ 20 ของจำนวนเงินที่ขายได้⁶⁴

นอกจากสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ได้จัดพิมพ์เผยแพร่สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ยังได้จัดทำโครงการจัดพิมพ์เอกสารประกอบการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Monograph Series in Public Administration) โดยการริเริ่มของคณาจารย์ในคณะ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2510 เพราะได้ตระหนักถึงปัญหาสำคัญในการศึกษาค้นคว้าสังคมศาสตร์ไทย คือการที่อาจารย์และนักศึกษายังขาดแคลนเอกสารและตำราประกอบการเรียนการสอนที่เป็นภาษาไทยอยู่ การใช้หนังสือภาษาอังกฤษที่เขียนโดยนักวิชาการต่างประเทศ เป็นอุปกรณ์ในการเรียนการสอนแต่อย่างเดียวนั้น อาจก่อให้เกิดผลเสียในแง่ของการรับรู้ และมองปัญหาในระบบสังคม การเมือง การปกครองของไทยไม่ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่ควร⁶⁵

⁶⁴ สัมภาษณ์ นาง เอ็นดู นิล โกสิทธิ์ หัวหน้าแผนกตำราและเอกสาร กองบริการการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 27 พฤษภาคม 2517.

⁶⁵ ไพบุลย์ ช่างเรียน "โครงการจัดพิมพ์เอกสารประกอบการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Monograph Series in Public Administration)" การเพิ่มประชากรและการขยายตัวของเมืองในเขตนครหลวง กรุงเทพมหานคร เอกสารการศึกษาระดับรัฐประศาสนศาสตร์ (พระนคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ม.ป.ป.)

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีเอกสารและตำราประกอบการเรียนทางรัฐประศาสนศาสตร์ในระดับความรู้เบื้องต้น เผยแพร่เอกสารที่ยังไม่เคยพิมพ์มาก่อนให้กว้างขวาง และเอกสารที่ใช้น้อยบ่อย ๆ หรือที่เคยพิมพ์แล้ว แต่ขาดตลาดไป ส่งเสริมให้นักศึกษาและอาจารย์สนใจคนควาทงวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยคำนึงถึงระบบและสภาพแวดล้อมที่เป็นไทยมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสนับสนุนงานแปลตำราภาษาอังกฤษในสาขาวิชานี้ ออกเป็นภาษาไทย

หลักเกณฑ์การพิจารณาจัดพิมพ์เอกสารของโครงการ คือ จะต้องเป็นเนื้อหาทางความรู้ประศาสนศาสตร์ และมีผู้อ่านพิจารณาแล้วเห็นสมควร โครงการนี้มีคณะกรรมการดำเนินงาน โดยมีหน้าที่คัดเลือกผลงานของอาจารย์และนักศึกษา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ที่จะนำมาจัดพิมพ์ จัดให้มีผู้ตรวจแก้ไขความถูกต้องก่อนนำพิมพ์เผยแพร่ และดำเนินการจัดพิมพ์เอกสารนั้น จำนวนพิมพ์ครั้งแรกสำหรับแต่ละชื่อเรื่อง คือ 300 เล่ม ส่วนการให้ค่าสมนาคุณนั้นคิดเป็น 1,000 บาทต่อเอกสารประกอบการศึกษาเรื่องนั้น หลังจากการจัดพิมพ์เอกสารแต่ละชื่อเรื่องแล้ว ลิขสิทธิ์ยังคงตกเป็นของผู้เขียนตามเดิม สำหรับเงินทุนในการจัดพิมพ์ส่วนหนึ่งได้รับจากมูลนิธิเอเซีย ส่วนจำนวนเอกสารในโครงการซึ่งได้จัดพิมพ์ไปแล้วนี้ 13 ชื่อเรื่อง เป็นภาษาไทย 11 ชื่อเรื่อง และภาษาอังกฤษ 2 ชื่อเรื่อง⁶⁶

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นตลาดวิชา เปิดรับนักศึกษาโดยทั่วไปที่สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ ทั้งแก่ชั้นตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป และมีพื้นที่ความสงบได้ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยมาฟังคำสอนที่มหาวิทยาลัยก็ได้ หรือจะซื้อคำสอนจากมหาวิทยาลัยไปเรียนด้วยตนเอง แล้วมาสมัคร

⁶⁶จากการสำรวจโดยส่งแบบสอบถาม

สอบก็ได้⁶⁷ มหาวิทยาลัยนี้เปิดสอนสาขาสังคมศาสตร์กลุ่มวิชาหลักในคณะรัฐศาสตร์ และ
 เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มวิชาที่เลือกประยุกต์ในคณะบริหารธุรกิจ นิติศาสตร์ และศึกษาศาสตร์
 ค่ายมหาวิทยาลัยเป็นตลาดวิชา ทางมหาวิทยาลัยจึงได้เห็นความสำคัญของการจัด
 สร้างและพิมพ์ตำรา และเอกสารประกอบคำบรรยาย ตั้งแต่เริ่มตั้งมหาวิทยาลัย เพื่อสนอง
 ความต้องการตามหลักสูตร และเพื่อให้ นักศึกษาจำนวนมากได้มีโอกาสอ่านตำราประกอบคำ
 บรรยาย หรือซื้อไปอ่านศึกษาค้นคว้าเองในราคาถูกพอสมควร มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญเป็น
 อิศระแก่อาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษตามคณะต่าง ๆ เขียนตำราหรือเอกสารประกอบ
 คำบรรยายสาขาวิชาที่ตนสอนอยู่ อาจารย์แต่ละท่านเมื่อเรียงเรียงตำราเรียบร้อยแล้ว
 จะเสนอผลงานต่อหัวหน้าภาควิชาที่ตนสังกัดอยู่ หลังจากพิจารณาเห็นควรแล้ว หัวหน้าภาควิชา
 จะเสนอต่อคณบดีคณะวิชาที่สังกัดอยู่ และคณบดีนำเสนอก่อนไปยังรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
 เพื่อพิจารณาอนุมัติให้จัดพิมพ์ได้ตามจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในกระบวนวิชานั้น ๆ
 ค่ายในปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยยังไม่ได้มีระเบียบการจัดสร้างหรือพิมพ์ตำราหรือเอกสาร-
 ประกอบการสอนอย่างเป็นทางการ ได้แต่ปฏิบัติไปตามลำดับขั้นดังกล่าวข้างต้น กังนั้นจึง
 ไม่มีคณะกรรมการตรวจแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของตำราแต่ละเล่ม ผู้เขียนเป็นผู้รับผิดชอบ
 ชอบทั้งในเนื้อหาในคำวิชาการและตัวสะกดการันต์ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือแปล รวบรวม หรือ
 เรียบเรียงขึ้นใหม่ ในเรื่องการดำเนินการจัดพิมพ์ ทางมหาวิทยาลัยอนุญาตให้ผู้เขียนคำเนิ
 การจัดพิมพ์เองได้ โดยจะว่าจ้างโรงพิมพ์เอกชนหรือโรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งรับจ้างพิมพ์
 ในราคาย่อมเยากว่าที่อื่น⁶⁸ เพราะโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้รับการจัดตั้งขึ้นมา
 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิมพ์ ตำรา เอกสารประกอบคำบรรยาย คู่มือการศึกษา เอกสาร
 และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย กับรับพิมพ์หนังสือ เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของส่วน

⁶⁷ สุนัน มังคะ วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และปราโททย์ ทองสมจิตร, แนวการศึกษาใน
มหาวิทยาลัยรามคำแหง (พระนคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.), หน้า 28.

⁶⁸ สัมภาษณ์ นายชนกกาญจน์ ภัทรกาญจน์ รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง 24 มิถุนายน 2517.

ราชการ โรงงาน สถานศึกษาของทางราชการ องค์การรัฐบาล และบริษัทที่รัฐบาลถือหุ้น อยู่เกินร้อยละ 50 เพื่อให้กิจการโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังกล่าว อธิการบดีมีอำนาจตั้งคณะกรรมการบริหารจากส่วนราชการในมหาวิทยาลัย ซึ่งมี จำนวนไม่น้อยกว่า 6 คน อยู่ในตำแหน่งครั้งละหนึ่งปี แต่อาจจะได้รับการแต่งตั้งขึ้นใหม่อีก โดยมีประธานกรรมการบริหารของโรงพิมพ์ทำหน้าที่เพื่อบริหารงานโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยให้ เป็นไปตามเป้าหมาย⁶⁹

ในเรื่องลิขสิทธิ์ของหนังสือตำรา และเอกสารประกอบคำบรรยาย และอาจารย์ เขียนขึ้น และจัดพิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเป็นของมหาวิทยาลัย โดยผู้เขียนจะได้รับค่า สมนาคุณในอัตราร้อยละ 20 ของจำนวนเงินที่ขายหนังสือเล่มนั้น ๆ ใ้ทุก 4 เดือน ส่วน แฉ่นปลิวคำบรรยายนั้น ผู้เขียนจะได้รับในอัตราร้อยละ 10 ของจำนวนเงินที่ขายแผ่นปลิวคำ บรรยายนั้นทุก 4 เดือนเช่นเดียวกัน ส่วนการกำหนดราคาขายนั้นให้ เป็นไปตามมติที่ประชุม คณะกรรมการบริหารของมหาวิทยาลัย โดยให้คิดราคาขายเป็นสองเท่าของราคาต้นทุน⁷⁰

ลักษณะสิ่งพิมพ์ทางสังคมศาสตร์ไทยที่มหาวิทยาลัยจัดพิมพ์ขึ้น คือ หนังสือตำรา คำบรรยายประกอบการสอน แบบฝึกหัด คู่มือ คู่มือปฏิบัติการ คำอธิบาย คู่มือถาม-ตอบ วิชาต่าง ๆ และแผ่นปลิวคำบรรยายกระบวนวิชาต่าง ๆ จำนวนพิมพ์แต่ละชื่อเรื่องสำหรับ วิชาพื้นฐานทางสังคมศาสตร์ทั่วไปที่นักศึกษาทุกคนต้อง เรียน เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ทั่วไป สังคมวิทยาเบื้องต้น และกฎหมายเบื้องต้นทั่วไป เป็นต้น จัดพิมพ์ตั้งแต่ 10,000 - 50,000 ในปีแรก แต่ในการจัดพิมพ์ครั้งต่อมาครั้งละ 10,000 เล่ม ส่วนตำราหรือเอกสาร ประกอบคำบรรยายสำหรับวิชาเลือก ซึ่งมีทั้งวิชาเอกและวิชาโท นั้น จัดพิมพ์ตามจำนวนนัก- ศึกษาที่คาดว่าจะลงทะเบียนเรียนตามกระบวนวิชานั้น ๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 - 2516

⁶⁹มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยโรงพิมพ์มหา- วิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2516 (พระนคร, 2516) (อัครสำเนา), หน้า 1 - 2.

⁷⁰สัมภาษณ์ นายชินกาญจน์ ภัทรกาญจน์ 24 มิถุนายน 2517.

ทางมหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์หนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบคำบรรยาย 172 ชื่อเรื่อง ในจำนวนนี้เป็นหนังสือทางสังคมศาสตร์ไทย 86 ชื่อเรื่อง ส่วนการจัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์ดังกล่าว นั้น เป็นหน้าที่ของฝ่ายตำรา กองบริการการศึกษา สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล นอกจากจำหน่ายสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังขายหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศตามความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาในภาควิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งอุปกรณ์การศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ในปีการศึกษา 2517 ทางมหาวิทยาลัยคำริจะสร้างศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย (University Book Store) โดยขออนุมัติงบประมาณจากสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง และจะโอนกิจการของฝ่ายตำราทุกด้านไปให้ร้านขายหนังสือของมหาวิทยาลัยดำเนินงาน ทั้งในด้านการจ้างเจ้าหน้าที่และการจัดจำหน่าย⁷¹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า แม้ว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทย โดยเฉพาะที่มีการเปิดคณะสอนสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ ภายใน พ.ศ. 2516 ได้มีการจัดสร้างและพิมพ์ตำรา เอกสารประกอบการศึกษาหรือเอกสารประกอบคำบรรยายทางสังคมศาสตร์ภาษาไทย ด้วยวิธีการจัดสร้าง การดำเนินการจัดพิมพ์ หรือการให้คณาจารย์เขียนที่แตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะ เป็นตลาดวิชา และเปิดสอนเน้นหนักในทางสังคมศาสตร์ เพราะได้เล็งเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ เพื่อให้หนังสือและนักศึกษามีตำราได้อ่านประกอบการศึกษา หรือคำบรรยายในชั้นเรียนในกรณีที่ไม่ได้มาเข้าฟังคำบรรยายด้วยตนเอง ดังปรากฏมีรายชื่อหนังสือสังคมศาสตร์ไทยที่มหาวิทยาลัยผลิตออกมาแล้ว ในบัญชีรายชื่อหนังสือใหม่ที่หอสมุดแห่งชาติได้รับตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 ปรากฏผลสำรวจปริมาณการผลิตหนังสือสังคมศาสตร์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2510 - 2516 ดังนี้คือ ปีที่มีการผลิตสูงสุดคือ พ.ศ. 2516 ซึ่งมีถึง 905 ชื่อเรื่อง รองลงมาคือ 895 ชื่อเรื่องใน พ.ศ. 2515 และปีที่มีการผลิตน้อยที่สุด คือ พ.ศ. 2510 มี 484 ชื่อเรื่อง

⁷¹ สัมภาษณ์ นางจุฑารัตน์ บางยี่ขัน หัวหน้าฝ่ายตำรา กองบริการการศึกษา สำนักบริการทางวิชาการ และทดสอบประเมินผล มหาวิทยาลัยรามคำแหง 24 มิถุนายน 2517.